

Bódai Barbara

PhD-hallgató

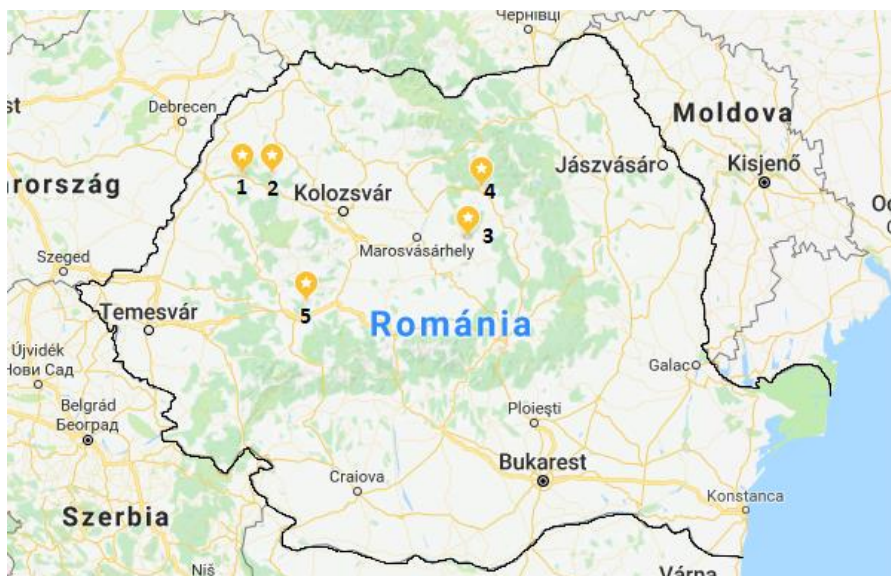
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Földrajz-Meteorológia Program

Terepi tanulmányút beszámoló

Doktori dolgozatom elsődleges célja a hazai mésztufa-előfordulások vizsgálata geokémiai és geomorfológiai szempontok alapján, a paleokörnyezet és a paleoklíma rekonstrukció céljából. A pályázat keretein belül lehetőségem nyílt néhány mésztufa-előfordulást felkeresni és tanulmányozni Románia területén. A tanulmányút célja egy Ny – K tengelyű összehasonlítás, amely során a hazai és a romániai mésztufa képződmények sajátosságait vizsgálom, és összevetem a képződési környezeteiket és az ennek során létrejövő formai sajátosságait. A terepi út folyamán az alábbi helyszíneken tanulmányoztam az édesvízi mészköveket (1. ábra): Esküllő – vízesés, Tuszatelke – Berettyó-forrás vízesése, Korond – Cseredombi borvíz, Bugyogó-forrás, Sós-kút, Csiga-domb, Maroshévíz – vízesés, Feredőgyógy - vízesés.

1. ábra. A terepi tanulmányút során felkeresett helyszínek:

1) Esküllő, 2) Tuszatelke, 3) Korond, 4) Maroshévíz, 5) Feredőgyógy.

Bódai Barbara

A tanulmányút során felkeresett valamennyi mésztufa kiválás vízesés képződési környezethez tartozott, aminek számos jellemzőjét azonosítottam a terepi bejárás alkalmával. A vízesés típus jellemzője, hogy meredek lejtésű felszínen jön létre, ahol az üledékképződési érték meghaladja az erózióét (Pentecost, A. and Viles, H. 1994, Pentecost, A. 2005). A vízeséseknél bekövetkező nagymértékű CO₂ kigázosodás során jelentős mennyiségű karbonát válik ki az oldatból. Az üledékek felhalmozódása olyan terjedelmessé is válhat, hogy a mésztufa-tömbök bizonyos részei letörhetnek, felborulhatnak vagy megrepedhetnek. A vízesésnél bekövetkező permetszórás során bekövetkező karbonát kiválás gyakran szabálytalan, bütyök alakú üledék felhalmozódást okoz a vízesés környezetében lévő fröccszónában (Pentecost, A. 2005). Kisebb-nagyobb üregeket és barlangokat is gyakran találunk a vízesések mögött. Kialakulásuk során a karbonát lerakódás túlnyúlik az addigi kiválás peremén, létrehozva egy tufafüggönyszerű formát, amely teret hagy maga mögött. Üregek keletkezhetnek a bekérgeződött növényi szerves anyag lebomlása után is. A peremek szélén lévő pl. moha növekedés nagyban hozzájárul a tufafüggönyök kialakuláshoz. A barlangok belsejében gyakran sztalagtitok/sztalagmitok nőnek az átszivárgó víz hatására. A vízesések bizonyos részen a lejtőszög csökkenésével, a kevésbé meredek részeken mikrotetarítás szerkezet figyelhető meg (Pentecost, A. 2005)

A Korond környékén lévő édesvízi mészkő felhalmozódások karbonátos, sós, szénsavas vizekből egyaránt keletkeztek (1. kép). A kiválások repedésein kalcitok és aragonitok is megfigyelhetők.

A maroshévízi termálvízesés a vulkáni vonulat mésztufa-előfordulásaihoz tartozik, a Maros baloldalán található. A meredek, vulkáni piroklasztitból álló teraszon válik ki a karbonát (2. kép) (Jánosi et al. 2014).

A Berettyó-forrás vízesése szabálytalan alakú karbonát felhalmozódást hozott létre, melyen a víz több ágra szakadva zúdul alá a vízesés tetejéről (3. kép).

Az Esküllői-vízesésnél megfigyelhetjük a peremeken túlnyúló kiválás sajátosságait. A túlnyúlás alapját a vízesésnél a növényi szálak képezik, melyeken elindul a karbonátok felhalmozódása, miközben kisebb-nagyobb üregek jönnek létre a folyamat során (4. kép)

Feredőgyógy határában található 15 m magas vízesésnél jelenleg is aktív a karbonátlerakódás (5. kép). A vízesés bal oldalán tetarítás szerkezeti forma figyelhető meg (Fodor et al. 1982).

A tanulmányút során sikeresen felkerestem és tanulmányoztam néhány romániai édesvízi mészkő előfordulást, illetve azonosítottam a vízesés típusú képződési környezet valamennyi jellemzőjét, amely a jövőben alapját képezheti egy kétoldali együttműködésnek.

Béni Berni

Irodalom

Fodor Tamásné, Scheuer Gy., Schweitzer F. (1982): Az Erdélyi-medence és a Keleti-Kárpátok fontosabb édesvízi mészkő-előfordulásainak összehasonlító vizsgálata a hazaiakkal II. Földtani Közlöny. Bull. of the Hungarian Geol.Soc. 112. pp. 241-259.

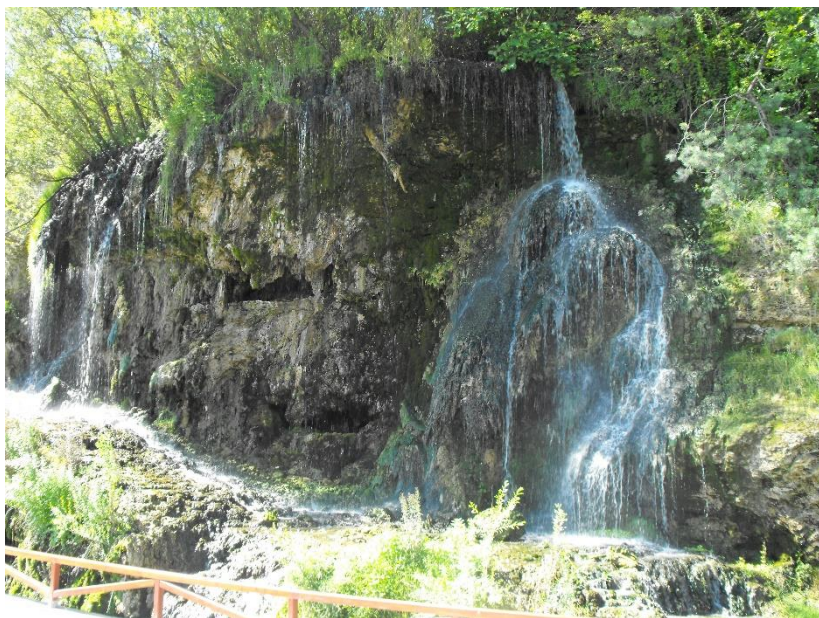
Jánosi Cs., Berszán J., Péter É. (2014): Székelyföldi mésztufa-előfordulások. In: Fehér B. (szerk.) (2014: Az ásványok vonzásában. Tanulmányok a 60 éves Szakáll Sándor tiszteletére. Herman Ottó Múzeum és Magyar Minerofil Társaság. Miskolc, pp. 115-121.

Pentecost, A. (2005): Travertine. Springer-Verlag. pp. 1–7., 49–52.

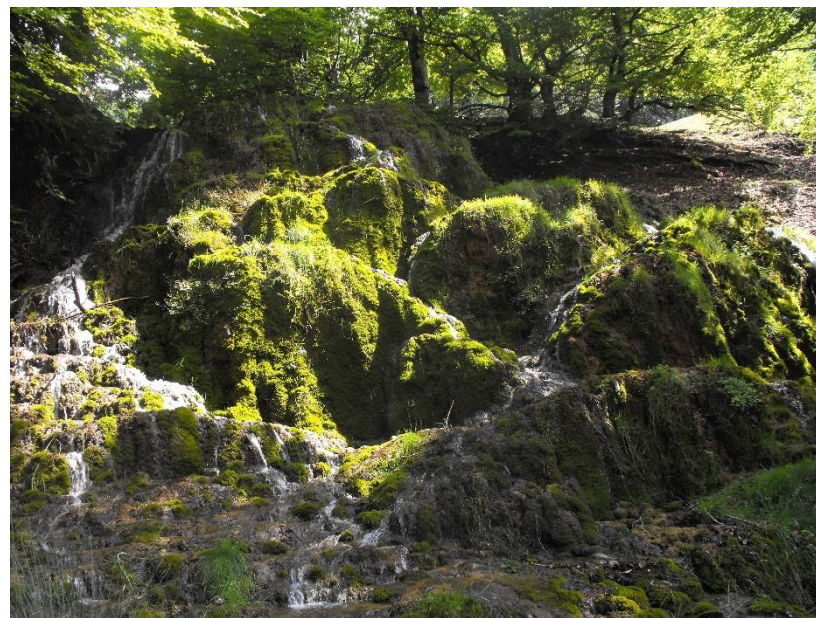
Pentecost, A. and Viles, H. (1994): A review and reassessment of travertine classification. Géogr. phys. Quaternaire, 48, pp. 305–314.

1. kép. Korond, Buggyó-forrás.

2. kép. Maroshévíz – vízesés.

3. kép. Berettyó-forrás vízesése (Tuszatelke).

4. kép. Esküllő, vízesés.

5. kép.
Feredőgyógy, vízesés.

Béni Berni